

חובלת חנוכה

חשני"ד

חג החנוכה

חג החנוכה הוא חג יהודי ובו שמונה ימי הודאה, שתיקנו חכמי ישראל בזמן בית המקדש השני לזכר הניצחון במרד החשמונאים, חנוכתו מחדש של בית המקדש ונס פך השמן, ומצוין בעיקר בהדלקת נרות חנוכה.

תאריך החג - מתי נחגג החג

החג מצוין בשמונת הימים - מכ"ה בכסלו עד ב' בטבת או ג' בטבת. הסיבה לאפשרות הכפולה היא שלעיתים חודש כסלו הוא בן 30 יום ולעיתים בן 29 יום, לפי שינויים בקביעות השנה העברי.

מהו מקור שמו של חג חנוכה?

מקור שמו של חג חנוכה הינו - בשמם של ימי החנוכה מלשון חנוכת המזבח, שנערכה לאחר כיבושו ושיהורו של בית המקדש על ידי המכבים, שלזכרה ובתאריך בו התרחשה נחג החג. היו שדרשו את שם החג כראשי תיבות - ח' נרות והלכה בבית הלל והלכה בבית הלל שבכל יום מוסיפים נר, ולא פוחתים, כשיטת בית שמאי.

שמות נוספים לחג החנוכה

שם נוסף לימים הללו הוא "חג האורים", שאותו תיעד לראשונה ההיסטוריון יוסף בן מתתיהו. לחג שמות נוספים: "חג הגבורה" - לזכר גבורת המכבים, "חג הניסים" - לזכר נס פך השמן, "חג המכבים" - לזכות ניצחון המכבים ו"חג האור" - למשמעות האור.

למה חוגגים את חג החנוכה?

בשנת 167 לפני הספירה החלו החשמונאים להנהיג את ההתקוממות נגד השלטון הסלאוקי בארץ ישראל, שכונתה "מרד החשמונאים", על רקע גזירות השמד, איסורים שהוטלו על ידי השלטון הזר על קיום מצוות יהודיות. בשנת 164 לפנה"ס (שנת ג' תקצ"ז בלוח העברי) הצליחו המורדים לשחרר את ירושלים ובית המקדש משלטון היוונים והמתיוונים, שתחת שלטונם שבת בית המקדש מפעילות כשלוש שנים. חנוכה מוזכר לראשונה בספר מתניה בפרק י"ב בפסוק כז': "ובחנוכת חומת ירושלים, ביקשו את הלויים מכל מקומותם, להביאם, לירושלים - לעשות חנוכה ושמחה ובתודות ובשיר, מצלתיים נבלים ובכינורות". האירועים שבגללם אנו חוגגים את חנוכה אירעו כאמור, על פי ספר מכבים בשנת 164 לפני הספירה, יותר ממאתיים שנה לאחר חתימת המקרא. לפי התיאור בספר מכבים ט' בסוף פרק ד' חג החנוכה נקבע לזכר הניצחון על האויבים ולזכר חנוכת המזבח.

מנהג הדלקת נרות- למה מדליקים נרות בחנוכה?

אנו מדליקים נרות לזכר נס פך השמן הכשר היחיד שנמצא בהיכל בית המקדש: "כשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים"- מתוך ספרו של יוסף בן מתתיהו. אך יש לציין כי המרד לא נגמר אז, והלחימה בארץ ישראל המשיכה כעשרים שנים נוספות, ונקבע תאריך החג בימי השיא של המאבק- ימי שחרור המקדש וירושלים.

היכן נהוג למקם את החנכיה בבית?

הדלקת נר חנוכה היא המצווה העיקרית בחנוכה וזו המאפיינת אותו במיוחד, ולפיה יש להדליק נר בכל ערב מערבי החג (החל מיום כ"ד בכסלו בערב ואילך). ההדלקה היא בבית, במקום הנראה כלפי חוץ. המהדרין ימקמו את החנכיה בפתח הבית בשל הרוח- שזו לא תכבה את הנרות. נהוג היום למקם את החנכיה על אדן החלון או ליד החלון כך שהעוברים ושבים יוכלו לראות את אור החנכיה. לאחר הדלקת הנרות אסור להזיז את החנכיה ממקומה.

מה הנרות מסמלים?

נר ראשון- מכיל את עקרון התגברות האור מן המעט אל המרובה, מן האחד אל השמונה, בבחינת "מעלין בקודש".

נר שני- מאיר את מושג הגבורה, גבורת הציבור וגבורת היחיד, גבורת הדורות וגבורת דורנו, בבחינת "על הגבורות".

נר שלישי- עוסק במופלא מאתנו, בדברים היוצאים מגדר הטבע ומעשי ידי אדם שהם בבחינת "על הניסים".

נר רביעי- נוגע באורי הנראה לעין והנסתר בלב האדם, במשלי האור הזוהרים הפתוחים לכולנו "שערי אורה".

נר חמישי- מנסה לבדוק האם החבל המתוח בגבול ביים תרבות יוון לתרבות ישראל יכול להוות מיתר המפיק מנגינה ערבה בין "אתונה וירושלים".

נר שישי- מעמיק אל מסירות הנפש, אל המחיר היקר ביותר והאחרון שאדם בוחר לשלם על ייחודו ואמיתו, בבחינת "קידוש השם".

נר שביעי- מאזין לסיפור הנשי שבחג, לאש שבאישה, לגבורתה ולתעצמות נפשה של "בת ישראל".

נר שמיני- חוגג את הזדהותנו, יהודים אזרחי מדינת ישראל עם חירות אבותינו, את הקבלה שאנו מוצאים בין הימים ההם לזמן הזה מבחינת: "שוב יקומו המכבים- על החירות".

למה משחקים בסביבון בחנוכה?

היוונים אסרו ללמוד תורה, והיהודים ישבו ולמדו תורה שבעל פה. כדי שהיוונים לא יגלו שהם לומדים בסתר היו התלמידים מחזיקים בידיהם את הסביבונים לשם הסוואה והסתירו באמצעות המשחק את הלימוד. על הסביבון מופיעות אותיות בשתי גרסאות: בישראל- נגה,פ, שפירושן "נס גדול היה פה", ובגולה- נגה,ש, שפירושן "נס גדול היה שם".

ערך הגבורה בחנוכה

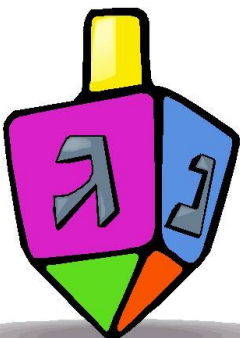
הגבורה היא מוטיב מרכזי בחג החנוכה. ערך הגבורה עובר כחוט משני לאורך ההיסטוריה של החג, החל מגבורת המכבים, שנלחמו ביוונים, מעטים מול רבים ויכלו להם. המיתוס של גבורת המכבים שימש מופת ומקור כוח לתנועה הציונית, אשר האמינה שעל עם ישראל ליטול את גורלו בידיו ולהיאבק בעצמו למען השגת חירותו ועצמאותו בארץ ישראל.

מהי גבורה?

להגדרת הגבורה יש משמעויות שונות ומשתנות מתרבות לתרבות. לדוגמא: במיתוסים של עמים מתואר הגיבור כאיש מלחמה- כובש ארצות ומנצח, או כלוחם חירות המשחרר את עמו מידי אויביו, ואילו במקורות היהדות מתואר הגיבור כמי ש:כובש את יצרו" ופרקי אבות פרק ד' משנה א'. גם מעמדו הערכי של מושג הגבורה עובר שינויים ומהפכים, וקשה לקבוע כלפיו יחס חד משמעי. מצד אחד נתפסת הגבורה כערך נעלה שחשוב ודרוש לחנך לאורו, ומצד שני נקשרו אל הגבורה אסוציאציות של קנאות לשמה ושל שפיכות דמים מיותרת.

כל מי שאמיץ הוא גיבור?

הגבורה דורשת אומץ, אבל לא כל אומץ הוא גבורה. ולא כל אמיץ הוא גיבור. הגיבור דבק במטרתו ואינו מוותר בקלות, למרות הקשיים שעומדים בדרכו. לא כל מעשה גבורה מסתיים בניצחון. גיבורים- לעיתים מצליחים ולהשיג את מטרתם ולעיתים נכשלים, אבל כל מעשה של גבורה הוא ניצחון של הרוח האנושית.

פנילות לפיחוח דיזי

“גם אני יכול להיות גיבור”

מטרות:

1. לדון במושג גיבור.

2. להבין שכל אחד מאיתנו יכול להיות גיבור.

מהלך הפעילות:

חלק א'- מיהו הגיבור?

1. מחלקים את החניכים לזוגות, כאשר כל זוג מקבל דף שבראשו כתוב: “פעם היה איש גיבור”. המשימה היא להשלים את הסיפור (אפשר בכתב, בציור, בהצגה).

2. יושבים במעגל וכל זוג מספר את הסיפור של הגיבור שבחר.

3. דיון:

❖ למה לכל אחד יש גיבור אחר?

❖ האם לכל הגיבורים יש אותן תכונות? אם לא, מדוע?

❖ האם מעשה גבורה תלוי במצב מסוים?

❖ האם כל אחד יכול להיות גיבור?

חלק ב'- ועכשיו- מיהו גיבור?

1. נחלק את החניכים למספר קבוצות, כאשר משימתם תהיה לעצב בעזרת חומרי יצירה את הגיבור האידיאלי בעיניהם, לאור הדיון בחלק הראשון.

2. נחזור למעגל וכל קבוצה תציג את הגיבור האידיאלי שלה.

3. לפני שנעבור לחלק הבא, נשאל את החניכים האם הם חושבים שגם הם וחבריהם לקבוצה יכולים להיות גיבורים?

חלק ג'- גם אני גיבור

“כדור הגיבורים”- עומדים במעגל- נותנים לאחד החניכים כדור ומבקשים ממנו למסור לאחד החברים בקבוצה, כאשר לאחר שהוא מוסר את הכדור עליו לספר מקרה בו החבר היה גיבור בעיניו וכן הלאה וכמובן שיש לשים לב שלכולם מוסרים.

סיכום

1. לסיכום, נחלק את החניכים לזוגות, כאשר כל זוג ימחזי בפנטומימה את אחד המקרים שסופרו בחלק הקודם (בהם חבר מהקבוצה היה גיבור), כאשר על הקבוצה לנסות לנחש מהו הסיפור אותו בחרו הזוג להמחזי.
2. עורכים סבב בו כל אחד מספר על משהו חדש שהוא למד היום.

פנילות לפיחוח זייבי

"סיפור הגבורה"

מטרות:

1. החניך יבין שיש כמה דרכים לספר סיפור/אירוע.
2. החניך יבין שאת סיפור חנוכה אפשר לספר בכמה דרכים.
3. החניך יכיר את הנרטיב הציוני של הסיפור של חנוכה.

מהלך הפעילות:

חלק א'

1. מחלקים לכל חניך סיפור על אירוע שקרה בבית ספר וכרטיס דמות מהסיפור (נספח א'). כל חניך או זוג צריך להציג את הסיפור לפי הדמות שהם קיבלו בכרטיסייה.

2. דיון:

- ❖ לפי מה קבעתם את מה שקרה בסיפור?
- ❖ איך הדברים שאתה מאמין בהם משפיעים על איך אתה מתאר סיפור או אירוע שקרה?

חלק ב'

1. מחלקים לכל חניך כמה פתקים עם דברים שונים שקרו בחנוכה על פי כל הנרטיבים (נספח ב'). תולים טבלה על הקיר שרשום: "אני יודע שזה באמת קרה", "אני די בטוח שזה קרה", "אני לא סגור שזה באמת קרה", "אני בטוח שזה לא קרה באמת". החניכים צריכים להדביק את הפתקים שהם קיבלו בטבלה.

2. דיון:

- ❖ מה כל סיפור מתאר?

❖ האם יש סתירות בין הסיפורים?

❖ באילו דרכים שונות אפשר לספר את סיפור חנכה?

חלק ג'

קוראים מתוך ספר החשמונאים על גילוי חורבן בית המקדש (נספח ג'). אחרי הפסקה הראשונה עוצרים. שואלים: "זמה קורה עכשיו?" (החניכים יגידו שהמכבים מצאו פך אחד של שמן...). ממשיכים לקרוא עד הסוף.

דיון:

❖ מה חוגגים בעשרים וחמישה לחודש כסלו?

❖ על מה שמים את הדגש בתיאור חנכת בית המקדש?

❖ אילו פרטים מהסיפור שאתם מכירים לא מופיעים פה? (אלוהים לא מוזכר כגורם פעיל, ולא נס פך השמן).

❖

חלק ד'

1. קוראים מתוך דברי חז"ל (נספח ד').

למדריך- חז"ל, שכתבו בין היתר את התלמוד הבבלי, חיו בתקופת הגלות, לאחר שכשלו כל ניסיונות המרידות בכובשים הזרים ונחרש בית המקדש השני. זו הייתה תקופה של משבר אמונה קשה בקרב העם היהודי, והם לקחו על עצמם את חיזוק האמונה של העם והקשר למסורת היהודית בתוך המציאות החדשה של קיום חיי יהדות המנותקים מבית המקדש (שהיה בעבר המרכיב המרכזי במסורת היהודית).

2. דיון:

❖ על מה שמים חז"ל את הדגש? (עבודת הקודש בבית המקדש, והנס שעשה לנ

אלוהים).

❖ מה לא מוזכר בכלל? (המכבים).

❖ למה לדעתכם השמיטו את החלק של המכבים?

❖ מה לדעתכם על השינויים שעשו חז"ל? האם הם הטיבו עם העם?

❖ איפה לדעתכם צריך להיות הדגש כשאנן באים ללמוד/ ללמד את סיפור חנכה?

❖ עם מה אתם מזדהים יותר?

❖ מה הוא המסר החשוב ביותר שאפשר למצוא בסיפור החג?

לסיכום משמיעים ברקע שני שירים של חנכה (נספח ה') ומחלקים דף עם המילים.

המטרה היא להמחיש את הניגוד בין שני הנרטיבים וכיצד זה מתבטא בתרבות.

נספח א'

רינת, שרון ואמיר יצאו לחופשת החנוכה. שלושתם חברים מאוד טובים והם חיכו הרבה זמן כדי ללכת להופעה בים המלח. הם ממש התכוונו לנסיעה: חסכו כסף, ביררו על אוטובוסים ומחיר כניסה, המציאו סיפור כיסוי להורים ובחרו מה ללבוש. יום לפני הנסיעה שרון התחילה להרגיש לא טוב. הם קבעו להיפגש אצל שרון לפני שיצאו. כשהם היו אצל שרון היא אמרה להם שהיא חטפה קלקול קיבה קשה וכנראה שהיא לא תוכל לצאת איתם להופעה. רינת ישר נכנסה לדיכאון ואמרה: "טוב, כנראה שזה לא היה אמור לקרות...". שרון שנאנקה מכאבים פלטה שהיא מפחדת שאלוהים מעניש אותה על זה שהיא שיקרה להורים שלה. "על מה אתן מדברות?" אמר אמיר, "זה בכלל לא קשור. כנראה פשוט אכלת משהו מקולקל, קורה...".

הדמויות:

שרון לב:
תלמידה בבית ספר אורט בתל אביב. היא מאמינה שכל הדברים שקורים לה בחיים מוכוונים מלמעלה- מאלוהים, ואין לה כל כך שליטה עליהם.

רינת אמסלם:
תלמידה בבית ספר אורט בתל אביב. אמא של רינת אסטרולוגית והיא אמרה שהחודש ונס נכנס למזל תאומים ויש ירח שחור החודש, ובגלל זה דברים רעים הולכים לקרות.

אמיר דן:
תלמיד בבית ספר אורט בתל אביב. הוא מאמין שמה שאנשים עושים זה מה שקורה ומה שהם לא עושים לא קורה...

המכבים ניצחו את
היוונים

היוונים הורו לכל
היהודים לוותר על
אמונתם ודתם

המכבים מצאו פך
שמן אחד בבית
המקדש

המכבים נלחמו גם
נגד יהודים

המכבים שיפצו את
בית המקדש

אלוהים עזר
למכבים לנצח

פך השמן החזיק
שמונה ימים

היוונים ניסו לגרום
לבני ישראל לעבוד
אלילים

מתתיהו לא הסכים

יוונים הרסו את בית
המקדש

המכבים מרדו
בשלטון היווני

המכבים הנהיגו
מרד נגד היוונים
ורצונם להמיר את
היהודים

חשמונאים א', פרק ד', ל"ה-נ"ז

(לה) "וידבר יהודה ואחיו אל העם לאמור. (לו) הן האויב נגף לפנינו, **ועתה עלה נעלה וטיהרנו את מקדש ה'.** (לז) "וייקהלו כל אנשי הצבא ויעלו יחדיו על הר ציון. (לח) ויהי בראותם את המקדש כי שמם, ואת **המזבח כי חולל, והדלתות שרופות באש והלשכות הרוסות,** ועשב השדה צמח בכל גבולו מסביב. (לט) ויקרעו את בגדיהם ויזרקו עפר על ראשם ויתאבלו מאוד. (מ) ויריעו בחצוצרות תרועה, ויפלו על פניהם ותעל שוועתם השמימה. (מא) ויצווה יהודה את גדוד אחד מאנשיו לצור על המצודה עד טהרם את המקדש. (מב) ויבחר מן הכהנים אשר לא נטמאו ואשר לא עזבו את ברית אלוהיהם, **ויצוו לטהר את המקדש ולהשליך את האבנים אשר נטמאו אל מקום טמא.** (מג) וישבו לבנות את פרצי המקדש ואת כל אשא מבית להיכל, ויחטאו את החצר ואת כל אשר בו. (מד) ויחדשו את כל כלי הקודש, וישימו את המערה אל ההיכל ואת מזבח הקטורת ואת שולחן הפנים. (מט) וישימו את הקטורת על המזבח, ועל המערה העלו את נרותיה להאיר במקדש. (נו) ותכל כל העבודה כאשר בתחילה."

(נא) ויהי ביום החמישי ועשרים לחדש התשיעי הוא כסלו, בשנת שמונה וארבעים ומאה, וישכימו בבוקר ויעלו עולות על המזבח החדש כמשפט. (נב) ויחנכו את המזבח בעצם היום אשר טמאו אותו הגויים, ויהללו לה' בשירים ובכינורות בחלילים ובמצלצלים. (נג) ויפלו על פניהם ויתחוו לה' (נד) ויחוגו את חנכת המזבח שמונה ימים, ויעלו עולות ותודות בשמחת לבבם. (נה) ויפארו את פני ההיכל בעטרות ובמגיני זהב ויחטאו את השערים ואת לשכות הכהנים, וישימו את הדלתות. (נו) ותהי שמחה גדולה בכל העם, כי גלל ה' את חרפת הגויים מעליהם. (נז) ויצווה יהודה ואחיו וכל קהל ישראל לחוג את חנכת המזבח ביום החמישה ועשרים לחדש כסלו שמונת ימים מדי שנה בשנה בהלל ובתודה לה'."

נספח ד'

מאי חנכה? שני רבני: ימי חנכה שמונה הם שלא לספוד בהם ושלא להתענות בהם, כשנכנסו עובדי כוכבים להיכל, טימאו את כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן הגדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד. נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל ובהודאה.

אנו נושאים לפידים

מילים: אהרון זאב

לחן: מרדכי זעירא

אנו נושאים לפידים
בלילות אפלים.
זורחים השבילים מתחת רגלינו
ומי אשר לב לו
הצמא לאור-
ישא את עינו וליבו אלינו
לאור ויבוא!

נס לא קרה לנו-
פך שמן לא מצאנו.
לעמק הלכנו
ההרה עלינו
מעיינת האורות
הגטזים גילינו.

נס לא קרה לנו
פך שמן לא מצאנו
בסלע חצבנו עד דם-
ויהי אור!

כד קטן

מילים: אהרון אשמן

לחן: יואל ולבה

כד קטן, כד קטן,
שמונה ימים שמענו נתן.
כל העם התפלא:
מאליו הוא מתמלא!

כל העם אז התכנס
והכריז: אך זהו נס!
אילולא כד זה נשאר
מקדשנו לא הואר.

כד קטן, כד קטן...

גם כל ילד, ילד קטן
יעמוד כזה הקטן
ומלב תמים, טהור
לעולם ישפיע אור.

אלך הטריזויה בנושא מנופה

הכנה מראש:

לוח משחק ובו שורה עליונה: 500-100 וטור ימני: משבצות עם הנשאים.
חלוקה לשתי קבוצות - כל קבוצה בטורה בוחרת משבצת על נושא מסוים בסכום מסוים
ונשאלת את השאלה הרלוונטית למיקום בחרה. אם עט נכונה – מקבלים את הנקודות, אם לא
השאלה עוברת לקבוצה השנייה.

היסטוריה ותאריכים (שם החג, מרד המכבים, מודיעין)		
100	איזה שלטון היה בא"י בתקופת המרד	שלטון הממלכה הסלאוקית בארץ ישראל
200	מה היה המעשה שהתחיל את המרד, מי ביצע אותו ואיפה?	הגעת חייל יווני למודיעין, המכריח את תושבי הכפר להשתתף בטקס אלילי, מתתיהו - הורג את החייל וכאן למעשה מתחיל המרד.
300	מי היו ה"מתיונים" והחסידיים?	בשנת 175 לפנה"ס הפכה עלה לשלטון אנטיוכוס הרביעי - אנטיוכוס אפיפנס. הוא רצה להפיץ את תרבות-יוון בכל ממלכתו. בין היהודים בארץ-יהודה קמו שתי מפלגות: ה"מתיונים" והחסידיים. ה"מתיונים" דיברו יונית וקיבלו את המנהגים היוניים. הם השתדלו להשפיע את תורת ישראל ולהשליט את תרבות יוון בישראל. והחסידיים היו היהודים שלא הסכימו להתיוון, להיות חלק מהדת והעם היווני.
400	כמה זמן נמשך המרד?	7 שנים (בין 167 ל-160 לפנה"ס)
500	איך ומתי נגמר המרד?	יהודה משתלט על ירושלים ונכנס לבית המקדש בכ"ה (חטבה) בכסלו, וחונק אותו מחדש, על כן "חטכת המקדש", המקדש היה טמא כיוון שהיו בו היוונים והיה צריך לטהר אותו - ולהפעיל אותו מחדש - הקרבת קורבנות והדלקת המערה שהייתה מופעלת מדי יום ביומו.

דמויות יהודה המכבי, מתתיהו, אנטיוכוס		
100	מי היה מתתיהו?	מתתיהו – ראש משפחת כוהנים שולית, הורג את החייל היווני המגיע למודיעין וכאן למעשה מתחיל המרד.
200	מי היה יהודה המכבי	בן של מתתיהו, כאשר התחיל המרד ברח להרים עם אחיו והשתתף במרד.
300	מיהו אנטיוכוס	שליט יוני בא"י, כובש את ירושלים ובית המקדש. ומטיל גזרות דת על היהודים.
400	מה מייצג סיפור "חנה ושבעת בניה"	הוטלו גזרות דת אשר חייבו את כולם להתיוון, חנה ושבעת בניה מייצגים את היהודים שלא היו מוכנים להתיוון ולעבור על חוקי התורה. חייל רומי הכריח את חנה ושבעת בניה להשתחוות בפני פסל, אך כיוון שזוהי מצווה ש"יהרג ובל יעבור" כלומר-עדיף למות מלהשתחוות לפסל, הם לא משתחוים, והחייל הורג את כל בניה.
500	מה ההבדל בין "מכבים", "מקבים" וחשמונאים?	כולם אותם אנשים, הפרשנות של השם שונה. <u>חשמונאים</u> – המקור של המילה חשמונאי אינו ברור, אך יש משערים כי הוא בא מן המילה "חשמן" – מילה המוזכרת פעם אחת בתנ"ך, שפירושה שר, חשוב, אדם גדול. בתנ"ך מוזכרת גם עיר בשם חשמן, וחושבים שאולי הם במקור משם. <u>"מכבי"</u> – ראשי התיבות של "מי כמוך באלים י" או "מתתיהו בין יוחנן" <u>"מקבי"</u> - מלשון "מקבת", פטיש – כיוון שיהודה היה חזק כמו פטיש או שנהג להסתובב עם פטיש.
סמלים ומנהגים (חנכיה, סביבון, פח השמן, סופגניות)		
100	מדוע אוכלים לביבות וסופגניות בחנכה?	כי מטגנים אותם בשמן.
200	למה בחנכיה שלנו יש 8 קנים ובבית המקדש היו 7?	ע"פ ההלכה חל איסור לעשות מערה הדומה למערה שהייתה במקדש – מפאת קדושתה.

300	מה פירוש האותיות שכתובות על הסביבון	נס גדול היה פה (או שם, אם מדובר בסביבון בגולה)
400	מה המצווה הקשורה בתפקיד נרות חנכה	אסור לט להשתמש בהם, אלא לראותם בלבד.
500	מדוע אנו חוגגים שמונה ימים?	היוונים טימאו את השמנים ונמצא רק פח שמן אחד שהיה חתום, אך לא היה מספיק לתקופה ארוכה. הנס הוא שבאותו פח שמן קטן השתמשו במשך שמונה ימים עד שהכינו שמן נוסף... מקור נוסף לשאלה מדוע אנו חוגגים שמונה ימים, אפשר למצוא בספר החשמונאים האומר כי כיוון שבלחץ הקרבות לא הצליחו לחגוג כראוי את חג הסוכות, זה יהיה מעין השלמה של חג הסוכות.

דוגמא ללוח המשחק:

500	400	300	200	100	
					היסטוריה ותאריכים
					דמויות
					סמלים ומנהגים

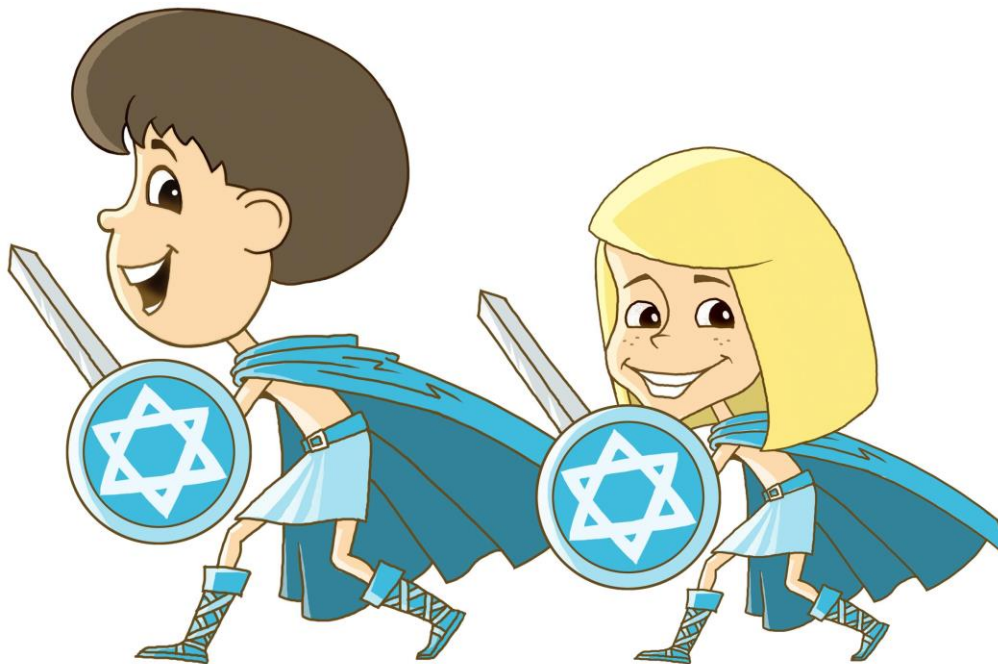

אשתיים נוספים:

- * **משחק גיבורים**- כל אחד בוחר גיבור, אותו הוא כותב על פתק ומדביק אותו על מצחו של ילד אחר (מבלי שיראה אותו). מסתובבים בחדר והמטרה של כל אחד לגלות על ידי שאילת שאלות, שמותר לענות עליהן רק ב"כן" ו"לא" מיהו הגיבור הכתוב על מצחו.
- * **נס פך השמן**- מכינים בקצה אחד של החדר דלי עם מים מהול במיץ תפוחים (שיסמל את פך השמן) ובצידו השני של החדר מניחים דלי ריק, כאשר על החניכים באמצעות ספוגים להעביר את "השמן" לדלי הריק מבלי שישפך...
- * **מחלקים סביבון בקמח** לכל משתתף (צלחת קמח ובתוכה טמון סביבון). על כל אחד להוציא את הסביבון באמצעות נשיפה בקמח.
- * **כיבוי נר באמצעות מים**- לפני החנך ניצבת שורה של נרות דולקים ובידו אקדח מים. עליו לכבות את הנרות בעזרת אקדח המים ממרחק מסוים.
- * **השלמת החנוכייה**- על הקיר תלויה חנוכייה ללא שלהבות. החניכים מקבלים שלהבות בידיהם ומנסים להדביקם על החנוכייה כשעיניהם עצומות.
- * **בינגו חנוכה**- מכינים משחק בינגו, אך במקום מספרים שמים מילים הקשורות לחג החנוכה.
- * **מרוץ כפית וסופגנייה**- (מרוץ שליחים) כל חבר קבוצה, בתורו, אוזב בפיו כף ועליה סופגנייה. עליו ללכת כמה מטרים עד לחברו מבלי להפיל את הסופגנייה, כשהגיע עליו למסור את הכפית לחברו וחוזר חלילה. הדגש הוא על מהירות. במקרה ונפלה הסופגנייה, יש להחזיר את הרץ שהפיל את הסופגנייה לנקודת ההתחלה.
- * **סופגנייה מאחורי הגב**- עומדים במעגל ומישהו צריך להיות באמצע המעגל. החניכים הסובבים אותו מעבירים סופגנייה מאחורי הגב וצריכים לאכול אותה בלי שהחנך באמצע ישים לב. אם הוא שם לב אז החנך שבידו הסופגנייה נכנס פנימה.
- * **תופסת חנוכה**- בשלב הראשון בוחרים תופס. לאחר מכן סופרים עד 10 ובזמן הזה הקבוצה צריכה להסתובב (כמו סביבונים). מי שנתפס צריך לעמוד עם הידיים למעלה (כמו נר) ומי שרוצה להציל אותו צריך להסתובב מסביבו 5 פעמים. בתום כמה דקות מתחילים לספור שוב עד 10 (בקול רם כדי שכולם ישמעו) וכולם מתחילים להסתובב עוד פעם. לאחר הספירה התופסת ממשיכה.

- * **גב אל גב**- מכינים שאלות תשובות על מנהגי חנוכה. מדביקים לכל אחד פתק על הגב ותפקידו לחפש את בן-זוגו ולאחר מה כתוב על גבו.
- * **יצירה**- הכנת סביבונים, הכנת חנוכייה, הכנת נרות, טפטופי נרות, ציור סמלי החג על החלונות.
- * **"חנוכיידה"**- אולימפידה ברוח חנוכה- מרוץ שליחים עם נרות/סביבון. הכנת נר לבקבוק, "שלוש מקלות" עם נרות גדולים במקום מקלות, מסלול מכשולים להכנתם לקרב אל מול היוונים וכו'.
- * **תופסת שירי חנוכה**- לפני שהתופס בא לתפוס, הנתפס צריך לשיר שיר חנוכה ובכך הוא מוגן.
- * **אכילת סופגנייה ללא ידיים**- כל חנוך מקבל חצי סופגנייה בצלחת, ועליו לאכול את הסופגנייה בלי להשתמש בידיים.
- * **החשמונאים באים, היהודים מוכנים**- משחק "הכדרים באים" רק שבמקום כדרים יהיה חשמונאים ובמקום ברישים יהיו יהודים.
- * **מרוץ הלפיד**
- * **הכנת סופגניות/לביבות.**

חידות ומידונים

- * מופיעה בחנוכה, טעימה ומתוקה.
- בריבה אותי מילאן, בואו ילדים וראו.
נאכלת בשנייה...מי אני? (סופגניה)
- * מטוגנת וטעימה, מתפוח אדמה.
- קצת קמח וביצה, לא אינני הקציצה.
אני שטוחה וחביבה...מי אני? (הלביבה)
- * לי שמונה כנים ממש, התשיעי הוא שמש
בכל יום נוסף עוד נר, התשובה די צפויה...מי אני? (חנכיה)
- * לי קראו "הלביא הזקן", אני ובני נצבו הכן.
התשחווה!- אמר לי הוני ואז שלפתי את חרבי...מי אני? (מתתיהו החשמונאי)
- * עץ פרי אני משבעת המינים, עלי תמיד ירוקים.
פריי נאכל בצורות שונות, בשמני השתמשו לחנכיות... מי אני? (זית)
- * אני הסתתרתי מפני היוונים, את כל אחי נפצו הרשעים.
כשמצא אותי הכהן הגדול, הבאתי שמחה ואור לכל...מי אני? (כד השמן)
- * יש לי רק רגל אחת, אבל לי זה לא איכפת.
אם אותי תסובב אכרכר ואפזז...מי אני? (סביבון)

חידות "הוא והיא"

- * הוא: שורת אנשים העומדים זה אחר זה... (תור)
- היא: כך נקראים חמשת החומשים... (תורה)
- * הוא: איבר חשוב בגוף... (לב)
- היא: מאכל לחנוכה... (לביבה)
- * הוא: נזל המשמש כטיגון... (שמן)
- היא: ההפך מרזה... (שמנה)
- * הוא: בנזין בעברית הוא... (דלק)
- היא: מילה נרדפת לשרפה... (דלקה)
- * הוא: מילה נרדפת לפלא... (נס)
- היא: מילה נרדפת למילה ברחה... (נסה)

* הוא: מילה נרדפת למילה מועד... (חג)

היא: מילה נרדפת למסובבת... (חגה)

* הוא: חומר גמיש מלא נקבים (חורים) הסופג נוזלים... (ספוג)

היא: מאכל מתוק לחטכה... (סופגנייה)

* הוא: מילה נרדפת ליופי... (חן)

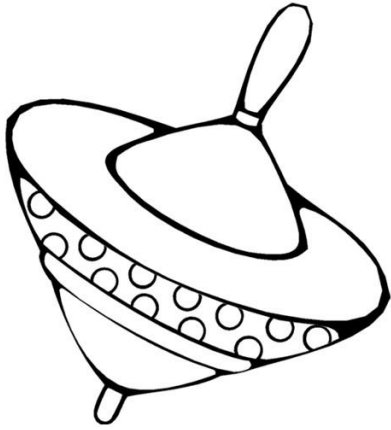
היא: שבעת בניה מתו על קידוש השם... (חנה)

* הוא: בעזרתו מדליקים את נרות חטכה... (שמש)

היא: דרכה חודר האור לחדר... (שמשה)

* הוא: ירק גינה כתום... (גזר)

היא: מילה נרדפת לאיסור או הגבלה... (גזרה)

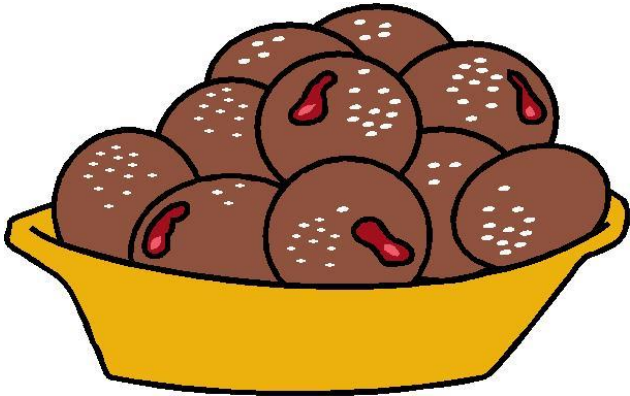
מועצה אזורית
עמק-יזרעאל

ת.ד. 90000 עפולה 1812003 טל. 04-6520111
כתובתנו באינטרנט: www.eyz.org.il

מחלקת נוסחי ארוזות
מועצה אזורית עמק יזרעאל

אמפונים

לביבות תפוחי אדמה עם גבינה בולגרית/חיים כהן

מרכיבים: (וכ-15 לביבות)

- ❖ 2 כפות שמן זית
- ❖ 1 בצל-קצוץ דק
- ❖ 3 תפוח אדמה- מבושל בקליפתו
- ❖ 1 ביצים
- ❖ 150 גרם גבינה בולגרית- או פטה
- ❖ 2 בצל ירוק- קצוץ
- ❖ מלח
- ❖ פלפל

אופן ההכנה:

מחממים במחבת את שמן הזית ומאדים את הבצל עד שהוא הופך שקוף. קולפים את תפוחי האדמה בעודם חמימים ומועדים אותם. מוסיפים את הבצל המטוגן והביצה ומערבבים היטב. מגרדים פנימה את הגבינה, מוסיפים את הבצלים הירוקים, מתבלים במעט מלח ופלפל ומערבבים היטב. מחממים במחבת טפולן מעט שמן זית, יוצרים לביבות מהעיסה ומטגנים עד שהלביבות מזהיבות בשני הצדדים.

כדורי סופגניות/ חיים כהן

מרכיבים:

- ❖ 2 כוסות קמח תופח
- ❖ 2 שמנת חמוצה- שני גביעים
- ❖ 2 כפות סוכר
- ❖ 2 ביצים
- ❖ 2 כפות שמן
- ❖ מלח- קמצוץ
- ❖ אבקת סוכר- לפזר מעל הסופגניות
- ❖ שמן- לטיגון

אופן ההכנה:

מערבבים היטב את חומרי התערובת- קמח תופח, שמנת חמוצה, סוכר, ביצים, שמן וקמצוץ מלח. מתקבלת תערובת נוזלית יחסית, אותה מניחים במקרר למשך 10 דקות. מחממים שמן בסיר ובעזרת כפית יוצרים מהתערובת כדורים ומכניסים אותם לשפן באופן רציף ומהיר. תוך זמן קצר מאוד כדורי הסופגניות יצופו מעל השמן, וכשהם מקבלים צבע חום מוציאים אותם בעזרת כף מחוררת ומניחים על נייר סופג. מפזרים מלמעלה אבקת סוכר, ומי שרוצה יכול להגיש עם ריבה בצד.

שירי חנוכה

חנוכה חנוכה

מילים: ליון קיפניס

לחן: עממי

חנוכה, חנוכה,

חג יפה כל כך

אור חביב מסביב,

גיל לילד רך.

חנוכה, חנוכה,

סביבון סוב סוב

סוב נא סוב, סוב נא סוב

מה נעים מה טוב.

באנו חושך לגרש

מילים: שרה לוי תנאי

לחן: עמנואל עמירן

באנו חושך לגרש,

בידינו אור ואש.

כל אחד הוא אור קטן,

וכולט אור איתן.

סורה חושך, הלאה שחור!

סורה מפני האור!

ציל-ציל-ציל בפעמונים,

מי אנחנו? - סביבונים.

לנו רגל אחת,

אם ניפול - גם לא נפחד.

סורה חושך, הלאה שחור!

סורה מפני האור!

אנו שובבים גדולים,

עליזים והוללים -

אך נדע יפה מאוד

לספר, לשיר, לרקוד.

סורה חושך, הלאה שחור!

סורה מפני האור!

ימי החנוכה

מילים: אברהם אברונין

לחן: עממי

ימי החנוכה, חנוכה מקדשנו,

בגיל ובשמחה ממלאים את ליבנו

לילה ויום סביבוננו יסוב

סופגניות נאכל במ הרוב.

האירו, הדליקו

נרות חנוכה רבים -

על הניסים ועל הנפלאות

אשר חוללו המכבים.

ניצחון המכבים נספר, נזמרה,

על האויבים אז ידם כי גברה

ירושלים שבה לתחיה

עם ישראל עשה תושיה.

האירו, הדליקו ...

ירושלים לנו הבירה

לב ישראל שירו לה שירה

